

Unele aspecte ale înregistrării lexicografice a verbelor cu regim prepozițional

Vlad PREDĂ

Universitatea din Craiova
University of Craiova
Personal e-mail: vladpreda@gmail.com

Aspects on the Lexicographic Registration of Prepositional Verbs

This paper presents our conclusions following the analysis of a sample of 119 prepositional verbs out of the total of 572 verbs that begin with the letter A. We have referred to the way these verbs behave in the presence of dependent prepositions, and highlighted certain semantic aspects, as well as certain cases of the syntactic synonymy of the verbal constructions, with the aim of providing solutions for the upgrading of the lexicographic registration of the verb in Romanian dictionaries.

Keywords: prepositional verb, lexicographical registration, syntactic synonymy, dependent preposition

1.1. În vederea alcătuirii *Dicționarului român- englez de verbe cu regim prepozițional*, am selectat verbele construite prepozițional din lucrarea *Conjugarea verbelor românești* de Ana-Maria Barbu și din *Dicționarul invers al limbii române*. Am verificat funcționarea lor în regim prepozițional cu ajutorul motorului Google. Ilustrarea acestei funcționări se va face cu ajutorul unor exemple excerptate din texte literare sau luate (ca atare ori prelucrate în scopul unei mai corecte înțelegeri) din texte de pe Internet.

Inventarul nostru include și verbele regente ale unor (complemente) circumstanțiale, doar atunci când prepoziția / prepozițiile sunt obligatorii sau frecvent utilizate: *a se aciuă la / în / sub*, *a acosta la / în*, *a se afla la / în / pe / lângă*, *a se așeza pe / la / în / lângă*, *a locui în / la*, *a data din / de la / de* etc.

Observațiile pe care le prezentăm în cele ce urmează se bazează pe analiza unui eșantion de 119 verbe cu regim prepozițional din totalul de 572 de verbe care încep cu litera A.

1.2. Uneori, diferențierea caracterului obligatoriu de cel facultativ al regimului prepozițional al verbelor a fost dificil de făcut. Ca și tranzitivitatea, regimul prepozițional al verbelor are grade diferite de intensitate: forte, medie și slabă, de care depinde actualizarea obligatorie, respectiv facultativă a complinirii prepoziționale la verbe: *depinde de voi*, *recurge la un gest semnificativ*, *beneficiază de reducere*, *constă în diversitate* vs *se abonează trimestrial* (la

acest hebdomadur), *absentează adeseori* (de la cursuri), *nu se poate abține* (de la dulciuri), *acționează prompt* (asupra durerii), *adaugă fișierul* (în folder), *alunecă grațios* (pe gheață), *nu se apropie mai mult* (de aceștia), *se ascunde mereu* (de voi) ș.a. Atunci când obligativitatea complinirii prepoziționale este evidentă, am considerat că prepoziția sau prepozițiile respective trebuie să facă parte din titlul articolului lexicografic: *a abunda în / de*, *a abuza de*, *a accede la / în / pe*, *a aduce cu* „a semăna cu”, *a aspira la* „a năzui, a tinde spre ceva”, *a se aștepta la* „a prevedea” ș.a.

1.2.1. O altă situație este a verbelor din structuri sintactice reorganizate cu predicativ suplimentar, care sunt mult mai frecvente în uz, datorită conciziei, decât structurile de bază biprepoziționale. În aceste structuri reorganizate, prepozițiile *ca*, *drept* sau locuțiunea prepozițională *în calitate de* sunt obligatorii: *L-a acceptat ca partener*, *S-a afirmat ca publicist*, *Îl nesocotise ca adversar*, *Activează ca analist financiar*.

1.3. Am stabilit intrări diferite ale celor două forme ale aceluiași verb – fără și cu clitic reflexiv – fie când aceste forme diferențiază sensuri, fie când sensurile se diferențiază prin cel puțin o prepoziție (*a-l achita de* „a-l ierta” vs *a se achita de / față de* „a-și plăti o datorie”; *a se abate asupra / deasupra / de la / pe / prin* „a se năpusti, a afecta” vs *a SE abate de la / din* „a schimba direcția; a divaga”).

În schimb, când cele două forme verbale, cu și fără

format reflexiv, au aceeași prepoziție și același sens, am stabilit o singură o intrare: *a (se) abona la, a (se) adăposti de, a (se) adăuga la, a (se) afilia la* ș.a.

1.4. Când construcția verbului cuprinde un clitic pronominal (uneori două clitice: pronominal personal și reflexiv) și prepoziție, elemente care determină o modificare semantică față de verbul utilizat neprepozițional, am inclus acest(e) clitic(e) (prin persoana 3 sg., masculin) în titlul articolului: *a-l absolvi de* „a ierta” cf *a absolvi școala / facultatea / cursurile* „a termina”; *a-l achita de* „a declara nevinovat pe cineva” vs *a achita* „a plăti”; *a se afla la / în / pe* „a se găsi undeva” vs *a afla* „a lua la cunoștință ceva”; *a se alege cu* „a rămâne cu ceva” vs *a alege* „a selecta”; *a-i arde de* „a avea chef de” vs *a arde* „a da foc, a fi aprins”; *a i se acri de* „a se plictisi, a se sătura de ceva” vs *a acri* „a face să devină sau a deveni mai acru”; *a i se urî de / cu* „a se plictisi de ceva” vs *a urî* „a detesta, a dușmăni” etc.

1.5. Omonimia reiese, în dicționarul pe care îl realizăm, nu din intrări separate, ci din faptul că verbul prepozițional are altă semnificație decât perechea sa neprepozițională. Au intrări separate doar perechile omonime cu aceeași prepoziție: *a se apuca de* „a începe să facă ceva” cf *a (se) apuca de* „a prinde, a înșfăca ceva”.

1.6.1. Am semnalat în titlul articolului lexicografic sinonimia sintactică dintre construcția prepozițională și cea cu dativ a verbului respectiv: *a se adapta la / cu condițiile respective* = *a se adapta condițiilor respective*; *a adăugat albușurile în / la aluat* = *a adăugat albușurile aluatului*; *s-a alăturat la protestele* = *s-a alăturat protestelor*; *laboratorul s-a aliniat la standardele europene* = *laboratorul s-a aliniat standardelor europene*; *a alipit teritoriul la imperiu* = *a alipit teritoriul imperiului*; *spitalul Sf. Maria aparține de minister* = *spitalul Sf. Maria aparține ministerului*; *alegătorul e arondat la o secție de votare* = *alegătorul e arondat unei secții de votare*; *atașează un fișier la un e-mail* = *atașează un fișier unui e-mail* ș.a.m.d.

1.6.2. O altă situație de sinonimie sintactică apare la verbele „simetrice”: *Ea amestecă gălbenușul cu / și zahărul.* = *Gălbenușul cu / și zahărul se amestecă unul cu altul.*, *Ei se ajută între ei.* = *Ei se ajută unul cu / pe altul.*, *O stare alternează cu alta.* = *Cele două stări alternează între ele.* = *Cele două stări alternează una cu alta.*, *Casa se armonizează cu peisajul.* = *Casa și peisajul se armonizează între ele.*, *Fiica se aseamănă cu mama ei.* = *Fiica și mama ei se aseamănă una cu alta / între ele.* Poziția de subiect multiplu (de exemplu, *gălbenușul și zahărul, casa și peisajul*) sau de subiect exprimat prin nume la plural este frecvent reluată prin construcții prepoziționale postverbale (ca între ele, unul cu / pe / de altul / celălalt): *Vremea ploioasă și cea călduroasă alternează una cu cealaltă / între ele.*, *Acestea alternează între ele / una cu alta.* Poziția de subiect multiplu poate fi dislocată, un termen-subiect înaintea verbului, celălalt, devenit complement prepozițional, după verb: *Vremea*

ploioasă alternează cu cea călduroasă. O altă poziție, cea de complement direct, transformată în subiect multiplu, este reluată prin aceleași construcții prepoziționale: *Ei acordă predicatul cu subiectul.* = *Predicatul și subiectul se acordă unul cu altul.*, *Ea amestecă gălbenușul cu zahărul.* = *Gălbenușul și zahărul se amestecă unul cu celălalt / între ele.*

1.6.3. Există și o sinonimie sintactică mai slab reprezentată între construcția prepozițională a unui verb și cea cu obiect direct a aceluiași verb: *A aflat de / despre verdict.* = *A aflat verdictul.*, *Apasă pe pedală.* = *Apasă pedala.*, *Îi amintește de accident.* = *Îi amintește accidentul.*

1.7. La unele verbe cu regim prepozițional, diferențierea semantică e dată de prepoziție. De pildă, *a se abate asupra / deasupra / peste / pe*, cu semnificația „a se năpusti și a afecta ceva sau pe cineva”, are drept subiect fie un substantiv din seria fenomenelor meteorologice extreme: *furtună, uragan, tornadă, potop, urgie* ș.a., fie din seria unor întâmplări cu efecte puternice asupra cuiva: *tragedie, nenorocire, dramă, ghinion, noroc, neșansă* ș.a.: *O furtună s-a abătut peste / deasupra / asupra unor localități din nordul țării.*, *O nenorocire s-a abătut deasupra / asupra acestora / peste / pe familia ei.*

Același verb însoțit de una dintre prepozițiile *pe la, din, pe, în, prin* are semnificația „a schimba drumul, direcția inițială”: *S-a abătut pe la tine / din drum / pe acolo / în partea aceea / prin centru.* Semnificația schimbării direcției afectează nu doar mersul sau deplasarea în spațiu, ci, prin extensie, actul de comunicare. În această din urmă situație, verbul e însoțit de prepoziția compusă *de la și* înseamnă „a se depărta, a se îndepărta de normă, de o convenție, a divaga”: *S-a abătut de la subiect.*

1.8. În multe cazuri, concretul exprimat de complinirea prepozițională este înlocuit cu abstractul, în special, circumstanțialul de loc e înlocuit de obiectul prepozițional: *Se afundă în pădure.* cf *Se afundă în criză / probleme financiare.*, *Au ajuns la gară.* cf *Au ajuns la o soluție.*, *Gaura s-a adâncit în zid.* cf *El s-a adâncit în lectură.*, *S-a aplecat asupra bolnavului.* cf *S-a aplecat asupra problemelor comunității.*, *Se apropie de fereastră.* cf *Se apropie de faliment.*

1.9. Dacă la unele verbe, regimul prepozițional se limitează la o prepoziție: *a abuza de, a depinde de, a consta în, a beneficia de* ș.a., la altele, acesta cuprinde mai multe prepoziții: *a se abate deasupra / asupra / peste / pe, a absentă de la / din, a abunda de / în, a se acomoda cu / la / în* ș.a. În unele cazuri, o anume prepoziție este selectată în funcție de semnificația substantivului-obiect prepozițional. De pildă, verbul *a se achita* apare cu prepoziția *de* când substantivul-obiect prepozițional face parte din seria: *datorie, obligație, angajament, răspundere, sarcină* etc.: *S-a achitat de obligații / datorii.* Dacă substantivul respectiv e un animat personal, este selectată locuțiunea prepozițională *față de*: *S-a achitat față de prieteni / voi / familie.* La fel, și în cazul verbului *a se acoperi*. Prepoziția *cu* impune un substantiv concret

inanimat: *S-a acoperit cu pătura / cu zăpadă / frunze,* iar prepoziția *de*, un substantiv abstract precum *rușine, glorie, ridicol, griji*: *S-a acoperit de ridicol / rușine.* Fără îndoială că există și enunțuri în care se încalcă preferința selecțională: *S-a acoperit de nea / de frunze.*

1.10. Există situații în care prepozițiile sunt sinonime: *A aflat de / despre tine.* vs *A aflat de la o sursă sigură / din surse credibile., S-a acomodat cu noul regim / la noul regim., A adăugat ceva la lista / în lista mea., S-a afirmat ca / drept publicist., Ajută la / pentru detoxifiere., Se alarmează de / în legătură cu pregătirile de război., Planul se alcătuieste în funcție de / după obiective., A aplicat la / pentru două facultăți., Ascultă de / pe prieteni., L-a asmuțit contra / împotriva voastră., Ne atenționează asupra primejdiei / despre / în legătură cu / cu privire la primejdie., Piața abundă de / în oferte.* ș.a.

Tot astfel, există și câteva situații în care prepozițiile sunt antonime: *acționează pentru blocarea ușilor / împotriva blocării., ajută la blocare / împotriva blocării.*

2. În această lucrare, am prezentat observațiile reieșite din analiza unui eșantion de 119 verbe cu regim prepozițional din totalul de 572 de verbe care încep cu litera A. Am avut în vedere funcționarea în regim prepozițional a acestor verbe, evidențierea unor aspecte semantice, a unor cazuri de sinonimie sintactică a construcțiilor verbale, cu scopul de a oferi soluții de upgradare a înregistrării lexicografice a verbului din dicționarele românești.

Bibliography:

- Barbu, Ana-Maria, *Conjugarea verbelor românești – The Conjugation of the Romanian Verbs*, București, Editura Coresi, 2008.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii – Dictionary of Language Sciences*, ediția a II-a, București, Editura Nemira, 2001.
- Căpățînă, Cecilia (coord.), *Dicționar invers al limbii române – The Inverse Dictionary of Romanian*, București, Editura Niculescu, 2007.
- Cornilescu, Alexandra, *Observații privind interpretarea acuzativului prepozițional în limba română – On the Interpretation of Prepositional Accusative in Romanian*. În „Actele Colocviului Catedrei de limba română”, București, Editura Universității din București, 2002, p. 25-41.
- Croitor, Blanca, *Variantele verbale literare libere: tendințe în limba română actuală – Free Literary Verbal Variants: Tendencies in Present-day Romanian*. În „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale”, București, Editura Universității din București, 2002, p. 57-77.
- Cuniță, Alexandra, *Prepoziția, abordări vechi și noi în lingvistica românească – The Preposition, Old and New Approaches in Romanian Linguistics*. În „Tradiție și

inovație în studiul limbii române” Actele celui de-al 3-lea Colocviu al Catedrei de limba română”, București, Editura Universității din București, 2003, p. 79-87.

Geană, Ionuț, *Tipare sintactico-semantice de verbe construite prepositional – Syntactic-Semantic Patterns of Prepositional Verbs*. În *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării*. Actele celui de-al 7-lea Colocviu al Catedrei de limba română”, București, Editura Universității din București, 2008, p. 55-61.

Geană, Ionuț, *Lexiconul verbelor construite prepositional – The Prepositional Verbs Lexicon*. În „Limba română: Teme actuale. Actele celui de-al 8-lea Colocviu al Catedrei de limba română”, București, Editura Universității din București, 2009, p.103-109.

Gramatica limbii române (GALR) – Romanian Grammar, vol. I „Cuvântul”, vol. al II-lea „Enunțul” (coord. Valeria Guțu Romalo), București, Editura Academiei Române, 2008.

Gramatica de bază a limbii române (GBLR) – Core Romanian Grammar (coordonator: Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Ilie, Viviana-Monica, *Aspecte ale verbelor simetrice – Aspects on Symmetrical Verbs*. În „Limba română. Teme actuale”, București, Editura Universității din București, 2009, p. 125-132.

Mărănduc, Cătălina, *Definiția lexicografică a cuvintelor relaționale – Lexicographic Definition of Relational Words*. În „Limba română. Diacronie și sincronie în studiul limbii române”, vol. II, București, Editura Universității din București, 2014, p. 345-355.

Mierlă, A., *Verbul românesc din perspectivă semantico-sintactică (cu aplicație la verbele de mișcare)*, Partea a II-a, *Descrierea verbelor de mișcare și de deplasare din perspectivă sintagmatică – The Romanian Verb from a Semantic-Syntactic Perspective (Applied to Verbs of Movement)*, Part II, *The Description of the Verbs of Movement from a Syntagmatic Perspective*, București, Editura Didactică și pedagogică, 2003.

Pană Dindelegan, Gabriela, *Variație în construcția verbului în româna veche – Variation in the Construction of the Verb in Old Romanian*. În „Limba română. Diacronie și sincronie în studiul limbii române”, vol. I, București, Editura Universității din București, 2014, p. 155-177.

Pană Dindelegan, Gabriela, *Grup prepozițional facultativ vs. grup prepozițional obligatoriu – The Optional Prepositional Phrase vs. The Obligatory Prepositional Phrase*, SCL, XXIV, 5, 1973, p. 595-600.

Acknowledgment:

This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133255, Project ID 133255 (2014), cofinanced by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007-2013.